

memorii | jurnale

Petre Stoica s-a născut la 15 februarie 1931 în comuna Peciul Nou, județul Timiș. A absolvit Liceul „C.D. Loga” din Timișoara în 1950 și Facultatea de Filologie a Universității din București, secția română-germană, în 1954. A fost corector la ESPLA (1955–1962) și redactor la revista *Secolul 20* (1963–1972). A debutat cu poezie simultan în revistele *Steaua* și *Tânărul scriitor* în anul 1956, iar un an mai târziu a publicat și prima sa carte, *Poeme*. În 1975 a obținut bursa DAAD în Berlinul de Vest. A colaborat la reviste precum *Viața Românească*, *România literară*, *Tribuna* ș.a. și a publicat în mod constant cărți de poezie. În același timp, s-a afirmat ca un excelent traducător din opera poezilor germani, austrieci și nordici (Georg Trakl, R.M. Rilke, Yvan Goll, Johannes Bobrowski, Nikolaus Berwanger ș.a.).

Poeemele sale au apărut în reviste, antologii, volume colective și de autor în mai multe limbi în Europa, SUA și America de Sud. A primit mai multe premii și distincții literare: Premiul Uniunii Scriitorilor din România (1976, 1980, 1991, 2001), Premiul Asociației Scriitorilor din București (1971, 1974), Premiul Național de Poezie „Mihai Eminescu” (1994), Marele Premiu „Ion Vinea” pentru Poezie (1996), Premiul APLER pentru traducere în limba română (2004), Radio România Cultural – Premiul pentru Poezie (2006), Premiul Național „Tudor Arghezi” pentru Opera Omnia (2006) și multe altele. De asemenea, a fost decorat cu Ordinul Național „Pentru Merit” în grad de Cavalier.

Membru al Uniunii Scriitorilor, după Revoluție a luat parte la constituirea PEN Clubului din România și a fost membru fondator al Alianței Civice. A înființat publicația *Dreptatea literară* și a fost redactorul-șef al cotidianului *Epoca*. În 1995 a părăsit Bucureștiul și s-a mutat definitiv la Jimbolia, unde a înființat Fundația culturală româno-germană care îi poartă numele și unde a devenit cetățean de onoare. S-a stins din viață pe 21 martie 2009, la Jimbolia.

Volume de poezie: *Poeme* (1957), *Pietre kilometrice* (1963), *Miracole* (1966), *Alte poeme* (1968), *Arheologie blândă* (1968), *Melancolii inocente* (1969), *O casetă cu șerpi* (1970), *Bunica se așează în fotoliu* (1972), *Sufletul obiectelor* (1972), *Trecătorul de demult* (1975), *Iepuri și anotimpuri* (1976), *O nuntă de cenușă* (1977), *Un potop de simpatii* (1978), *Copleșit de glorie* (1980), *Prognoză meteorologică* (1981), *Întrebare retorică* (1983), *Numai dulceața porumbelor* (1985), *Tango și alte dansuri* (1989), *Visul vine pe scara de servicii* (1991), *Piața Tien An Men II* (1991), *Manevrele de toamnă* (1996), *Insomniile bătrânului* (2000), *Vizita maestrului de vânătoare* (2002), *Veșnic absentă veșnic prezentă* (2002), *Pipa lui Magritte* (2005), *Unsprezece adnotări lirice la covoarele Șerbanei* (postum, 2013).

Alte cărți publicate: *Amintirile unui fost corector* (memorialistică, 1982), *Caligrafie și culori* (publicistică, 1984), *Viața mea la țară* / *Însemnările cultivatorului de mărar* (jurnal, 1988).

Ion Barbu, Camelia Toma și Roland Szedlaczek au alcătuit foto-albumul cu versuri *Ceva ce găsești numai o singură dată în viață. A tribute to Petre Stoica* (Societatea Culturală „Condiția Română” din Petrila, 2017), iar Marius Chivu a îngrijit cea mai recentă antologie din opera sa poetică, *Singurătatea noblețele ei* (cu fotografii de Cosmin Bumbuș, Editura Cartier, 2017).

PETRE STOICA

AMINTIRILE
UNUI FOST CORECTOR

ÎNSEMNĂRILE
CULTIVATORULUI
DE MĂRAR

Ediție îngrijită, prefață și note de
Marius Chivu

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Redactor: Marieva Ionescu
Coperta: Ioana Nedelcu
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Dionisie Constantin Pîrvuloiu
DTP: Radu Dobreci, Dan Dulgheru

Tipărit la Tipo Lidana – Suceava

© HUMANITAS, 2019, pentru prezenta ediție

ISBN 978-973-50-6253-8
Descrierea CIP este disponibilă
la Biblioteca Națională a României.

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021 408 83 50, fax 021 408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 021 311 23 30

AMINTIRILE UNUI FOST CORECTOR

„Diferitele convorbiri avute cu oamenii pe care i-am descris mai sus n-au rămas fără însemnătate pentru mine, fiecare influențându-mă în felul său.“ — Goethe, *Poezie și adevăr*

„Faptele vechi învață, când amintirea le cheamă...“

— Adrian Maniu

Profesorul și „bucuria comunicării“

În anul voioasei mele intrări pe poarta Universității „C.I. Parhon“ din București, studenții obișnuiau să poarte la rever însemnele facultății pe care o urmau. Unde, dacă nu în mediul studentesc, se ținea mai abitar la tradiție? Cei veniți la Filologie preluaseră insigna fostei Facultăți de Litere și Filosofie: un oval emailat, alb, în mijloc cu o făclie învâlvorată – simbol al inteligenței, al luminării prin și pentru idee. Curând a fost abandonată. Era doar o reminiscență a trecutului ce trebuia dată uitării, și încă repede. Oricum, simbolul primea acum sensuri peiorative. Flacăra culturii adia sub duhul vântului neprielnic, vestind avataruri pe care unii le vor trăi cu nonșalantă inconștientă. Dar câți tineri năzuind spre înaltele platforme ale spiritului nu sufereau, fără a-și putea întru totul tăinui crisparea interioară! Unele catedre, cu structurile deșirate, emanau mai degrabă fum de lumânare din spermanțetă și cărpă arsă decât flacăra luminoasă. Setea de cultură găsea anevoie izvoarele s-o adape. Eminescu (decretat „exponent în poezia românească al burghez-moșierimii“) și cei doi, trei clasici predați la cursuri fuseseră azvârliți în barca mlaștinilor, iar despre Arghezi – când niște „ingineri de suflete“ veneau să ne vorbească în aula Universității – se afirma în viguros limbaj „academic“ că este o amărâtă de „căcărează“. Locul marilor scriitori autohtoni, dislocați de

pe pedestale, îl luau autorii unor scrieri cărora li se acordau dimensiuni inexistente. În amfiteatrul „Odobescu“ și în sălile de seminarii răsunau cuvinte evocând patetic-înduioșător numele modestului nostru Hans Sachs¹, al academicianului post-mortem D.Th. Neculuță² sau al mediocrului Ion Păun-Pincio³. Capacitatea intelectuală se verifica prin cunoștințe referitoare la bilețelele cu versuri pe care fostul traducător al reginei Carmen Sylva⁴, A. Toma⁵, le ascundea în găvanele pivnițelor, pentru a nu cădea în mâinile năprasnicei poliții burgheze. La o serie de obiecte, tezele de admitere, precum și lucrările sortite să verifice saltul calitativ pe parcursul anului de studiu, propuneau îndeobște subiecte pe placul demagogului comod: lupta pentru pace oglindită în literatura nouă, demascarea deca-

---

1. Hans Sachs (1494–1576), poet și dramaturg german. O mare parte din opera sa, care cuprindea peste 6000 de lucrări, s-a pierdut. În paralel cu versurile și pamfletele sale, a practicat cizmăria toată viața.

2. Dumitru Theodor Neculuță (1859–1904), cizmar autodidact, considerat „primul poet-muncitor din literatura română“, autor de poezii social-sentimentale în tonuri eminesciene și coșbuciene.

3. Ioan Păun-Pincio (1868–1894), poet și publicist. Poet sămănătorist și poporanist de convingeri socialiste (a editat revista *Lumea nouă*), a lucrat ca telegrafist și casier la Bene Bibenti, berăria lui I.L. Caragiale din strada Șelari.

4. Carmen Sylva (1843–1916), pseudonimul literar al Reginei Elisabeta, soția lui Carol I al României (1839–1914), patroană a artelor, fondatoare a unor instituții caritabile (Azilul orbilor „Regina Elisabeta“ pe strada Vatra Luminoasă din București) și scriitoare. A scris peste o mie de poezii, nouăzeci de nuvele, treizeci de opere dramatice și patru romane. A scris în mai multe limbi, fiind fluentă în germană, franceză, engleză și română. Opera ei a fost transpusă în limba română de Mihai Eminescu, George Coșbuc sau Mite Kremnitz.

5. A. Toma (1875–1954), poet modest de factură neoclasică, cu convingeri socialiste, supraevaluat în anii '50 de critica oficială și contrapus din rațiuni de propagandă comunistă poezilor „reacționari“ din perioada interbelică: Tudor Arghezi, Lucian Blaga sau Ion Barbu.

dentismului, vigilența împotriva cosmopolitismului imperialist ș.a.m.d. La ospățul ignoranței, garnitura teoretică se prepara din articolul-directivă „Despre revistele *Zvezda* și *Leningrad*“ și din broșura *Marxismul și problemele lingvisticii*. O tavă pe care puteai servi orice: *Istoria R.P.R.* de Mihail Roller¹, catehismul grosolanelor răstălmăciri din acea perioadă.

În naivitatea mea nedezmănițită, credeam că în fruntea Facultății de Filologie (la care mă înscriisem în 1950, absolvind examene formale, locurile depășeau numărul candidaților) îl voi găsi fie pe G. Călinescu, fie pe Tudor Vianu, Iorgu Iordan² sau Al. Rosetti³. Dar în fotoliul în care s-ar fi convenit să stea unul dintre acești eminenți profesori trona rufinul Gheorghe Orzea, belfer dintr-o mărunță așezare sud-dunăreană, improvizat ad-hoc în conferențiar universitar. Ceea ce fusese Vianu

---

1. Mihail Roller (1908–1958), ideolog comunist. Fără a avea studii de specialitate, a condus grupul de istorici care a redactat *Istoria României* (1947) și *Istoria Republicii Populare Române* (1956), manuale pentru învățământul mediu conforme cu noțiunile marxist-leniniste de periodizare și evoluție socială, devenite astfel instrumente de îndoctrinare și propagandă comunistă în școală. Autor și editor a câteva zeci de cărți de istorie, a fost acuzat de plagiat și de falsificări abia după moartea lui Stalin, în 1953. S-a sinucis la 21 iunie 1958.

2. Iorgu Iordan (1888–1986), lingvist și filolog. Cu studii la Bonn, Berlin și Paris, a devenit membru al Partidului Comunist, între anii 1945 și 1947 a fost ambasador la Moscova și director al Institutului de Lingvistică din București, până în 1962. A fost redactor al publicațiilor *Revue de linguistique* (1956–1963) și *Limba română* (1964–1986). A publicat mai multe studii de onomastică.

3. Alexandru Rosetti (1895–1990), lingvist, memorialist și editor. Doctorand în filologie la Sorbona, în anii '30–'40 a fost director al Editurilor Cultura Națională și Fundațiile Regale și profesor la Catedra de limba română a Facultății de Litere și Filosofie din București. A fondat și condus mai multe publicații prestigioase de lingvistică, fonetică și dialectologie în limbile română și franceză. A primit titlul de *doctor honoris causa* din partea mai multor universități europene.

două decenii și, oficial, nici măcar o zi E. Lovinescu! Sub oblăduirea acestui decan (de ce l-oi fi poreclit Akakie Akakievici, nedreptățindu-l pe sărmanul erou gogolian, mi-e greu să-mi explic). Facultatea de Filologie a cunoscut o criză fără precedent în istoria Universității bucureștene. Rămâne o pagină de cronică întunecată, cu aspecte indescifrabile pentru generațiile de azi. Spre satisfacția tuturor, Orzea, omul cu figură de emasculat și cu insinuări de reptilă, în anul 1953 a fost dat afară din posturile deținute, pe drept învinuit de abuzuri grosolane, incompetență și alte culpe inadmisibile în grădina lui Akademicos.

În acele zile desfășurate sub semnul deriziunii intelectuale, studenții din anii superiori și-l aminteau nostalgic pe G. Călinescu, înlocuit de la șefia catedrei prin I. Vitner¹. Bântuia și un bogat folclor avându-l subiect pe focosul bărbat, ale cărui prelegeri cu momente genial regizate făceau neîncăpător amfiteatrul. Despre Tudor Vianu se discuta însă la timpul prezent, întrucât fusese menținut în învățământul universitar. Și el se bucura de nemărginită simpatie în rândurile studenților. Ușor de închipuit cu câtă nerăbdare am așteptat lecția inaugurală, întâlnirea cu autorul *Esteticii*, intelectualul strălucit care avea să ofere tineretului studios bornele de orientare în vastul continent al literaturii universale. El nu-și adapta cursul la imperativele momentului, ci la cele ale viitorului apropiat, când deschiderile spre cultură vor primi drepturi inalienabile în cetate.

---

1. I. Vitner (1914–1991), stomatolog, devenit istoric și critic literar, ideolog al realismului socialist. Cartea sa *Critica criticii* (1949) a fost primul ghid al dogmatismului proletcultist. A contribuit la impunerea lui A. Toma ca poet oficial în perioada „obsedantului deceniu“, l-a proclamat pe D.Th. Neculuță superior lui Eminescu, a teoretizat „imaginea omului nou, a tânărului revoluționar de tip stalinist“ și l-a înlocuit pe G. Călinescu la șefia Catedrei de literatură română a Facultății de Filologie din București.

Prelegerile lui Vianu cunoșteau o deosebită popularitate. Ieșind de la seminarii, colegii anului meu alergau spre Amfiteatrul „Hasdeu“, dornici să-și asigure un loc cât mai bun. La audieri participau și persoane din afara facultății care, sosind din vreme, se așezau pe băncile din față. Printre aceștia puteai recunoaște discipoli de-ai profesorului, făcuți pe vremea când predă estetica și filosofia culturii. Spre deosebire de majoritatea cursurilor, unde prezența obligatorie și-o concretizai prin bilețelul cu semnătură azvârlit în pălăria vreunui asistent, aici asemenea practici școlărești erau complet ignorate.

Geloase pe popularitatea magistrului (*invidia mediocrum pessima*¹), anumite cadre didactice apăreau cu brațele ridicate pentru a stăvili afluența tinerilor asaltând sala în care distinsul cărturar urma să se adreseze sufletului și inimii. Această neagră invidie a autorilor de cursuri nedepășind nivelul gimnazial (ca bunăoară cel dedicat lui Vasile Alecsandri) devenise în 1951 motorul unui proces de care aflasem întâmplător. Acuzatori în areopagul minciunii s-ar fi vrut să fie înșiși colaboratorii lui Vianu. Calculul dăduse greș, întrucât ei adoptaseră onesta atitudine a tăcerii. Dar s-a găsit cineva care să-i reproșeze faptul „îngrozitor“ că, într-un articol publicat demult, avusese nechibzuința de-a transcrie alături de Max Weber² numele lui Marx³. Crimă? Aș zice mai degrabă curaj: textul cu pricina văzuse lumina tiparului în anii incomozi ai cenzurii. Ei și?! Conspirația

---

1. *Invidia medicorum pessima* (lat.), invidia dintre medici.

2. Max Weber (1864–1920), sociolog, filozof, jurist și economist politic german. Ideile sale au influențat profund teoria socială și cercetarea socială.

3. Karl Marx (1818–1883), filozof, economist și sociolog german. Împreună cu Friedrich Engels (1820–1895) a dezvoltat teoria socialismului științific și a publicat *Manifestul Partidului Comunist* (1848). A scris tratatul de economie politică în mai multe volume *Capitalul* (începând cu 1867), lucrare teoretică utopică ce a stat la baza doctrinei comuniste.

trebuia încununată de succes: Vianu fu concediat! Din fericire, umiliința, durerea sa a durat numai trei zile. Datorită intervenției lui Mihai Ralea¹, și-a regăsit catedra ce-i era menită. Pierduse însă cu prilejul înscenării doi asistenți, tocmai dintre cei de vază: pe Ion Frunzetti² și Edgar Papu³, care vor fi iarăși printre studenți după o absență destul de îndelungată.

Pe Tudor Vianu, dascălul fără asemuire, mi-l închipui întotdeauna la locul de unde, asemenea preotului din amvon, ne împărtășea învățătura. Intra în amfiteatru domol, urmat de colaboratorii săi constituiți într-un mic stat-major: Papu și Frunzetti, Vera Călin⁴, George Dumitrescu⁵ și N. Mihăescu⁶.

---

1. Mihai Ralea (1896–1964), psiholog, sociolog, eseist și diplomat. Membru al Partidului Țărănist, a devenit socialist, apoi comunist, publicând, sub tutela Institutului de Istorie „Nicolae Iorga“, lucrarea *Caracterul antiștiințific și antiuman al psihologiei americane* (1954). A fost director al revistei *Viața Românească* (din 1933), apoi profesor de estetică la Facultatea de Litere și Filosofie din București și titular al catedrei de psihologie.

2. Ion Frunzetti (1918–1985), poet, traducător și critic de artă. Dotat cu un real simț al valorii, în anii '70 a fost directorul Editurii Meridiane, șeful Catedrei de istoria și teoria artei din cadrul Institutului de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu“, director al Institutului de Istoria Artei al Academiei, precum și vicepreședintele Uniunii Artiștilor Plastici.

3. Edgar Papu (1908–1993), estetician, eseist și traducător. Este autorul ideii „anticipărilor“ românești în cultura lumii (*Din clasicii noștri*, 1977), protocronismul devenind un concept de bază în doctrina național-comunismului din anii '80.

4. Vera Călin (1921–2013), eseistă, istoric literar și traducătoare. Profesoare de literatură comparată la Facultatea de Litere din București, în 1976 a emigrat în SUA, unde a trăit până la sfârșitul vieții.

5. Geo Dumitrescu (1920–2004), poet și traducător. Cu convingeri comuniste în tinerețe, a fost membru al grupului de poeți din jurul revistei *Albatros*. La sfârșitul anilor '60 a fost primul redactor-șef al revistei *România literară*.

6. N. Mihăescu a fost lingvist și profesor universitar. A publicat mai multe cărți de lexicologie a limbii române.

Îmbrăcat în costum foarte sobru, de culoare închisă, pășea alene spre catedra la care se așeza fără precipitări. Între timp, asistenții își luau în primire scaunele orânduie lângă perete, dinspre ușa dând în holul cancelariei. Stenograful își avea masa în apropierea ferestrei, la dreapta catedrei. Uvertura prelegerii se desfășura firesc, dincolo de orișice agitație furtunoasă. Invariabil, în fiecare vineri la ora șase, trăiam o modestă solemnitate, un ceremonial urmărit în liniște religioasă. Amatorii de gesturi studiate, de ritualuri organizate de dragul epatării ar fi rămas dezamăgiți. Profesorul evita cu bună știință spectacolul de tip călinescian, metoda de a cuceri „ca un curtezan sau un bufon“. Știa că noi, cei de pe bănci, „ne-am adunat nu numai pentru a asculta un profesor, dar și pentru a primi exemplul unui om“. Cuvintele în ghilimele îi aparțin, le-am împrumutat din *Fragmente autobiografice* (II), unde găsim ghidul său moral „printre tinerii adunați în jurul catedrei“.

În liniștea prelungită, auzeam foșnetul hârtiilor pe care magistrul le potriveau în așa fel încât să le aibă permanent la îndemână. Și se mai auzea stins, depărtat, murmurul din – pe atunci – îngusta stradă Edgar Quinet. Apoi își ridica privirile bonome spre auditoriu. Căuta privirile celor care îl căutau, convins că aceștia îl vor urmări cu însuflețire pe întregul parcurs al lecțiilor. Începea mai mult familiar decât grav: „Domnilor studenți și domnișoarelor...“. „Bucuria comunicării“, care pentru marele umanist constituia „esența profesurii“, cum o mărturisea în mișcătoarele rânduri ale unor pagini apărute postum (*Sunt un student bătrân*), se revărsa asupra noastră în chip de benedicțiune. Cuvintele se depăneau egal, cumpănit, fără nuanțări frappante, aproape monoton. Timbrul vocii sale părea aspru, tonic, dar și puțin molatec. S-a afirmat în repetate rânduri că Profesorul nu era un orator și că nu înrobea asistența prin artificii sau tumbe verbale. Forța-i catalizatoare se afla în regala măreție a înțelepciunii exprimată prin claritate de cristal. Îi repugna

faconda. Limpezimea scrisului său apoftegmatic putea fi ușor resimțită și la prelegeri. Metaforelor le prefera aforismele, ca unul cu „înclinare către generalizare filosofică“ (*Fragmente autobiografice*, II).

Imensa energie intelectuală, însoțită de o experiență didactică dobândită de-a lungul deceniilor, și-o exprima prin fraze rânduite gospodărește, într-o manieră a simplității superlative. Era expresia temperamentului goethean, echilibrat, reflexiv și aparent senin. În privința sobrietății, întruchipa trăsăturile dascălului de școală germană, consolidată pe cultura helenică. Emblema lui purta numele armoniei pe care o căuta în înfăptuirile vieții și ale artei. Ne-o spune el însuși în compunerea *Poezie și adevăr*, din care extrag două catrene: „Strâng faptele cu grijă și cu sânge / Și nu-mi ajung o sută și o mie; / Dar după ce le-aleg și dau în pârg / Vreau să obțin cu ele armonie // ...Orice ai face, cât te-ai stăpâni, / Preț n-are fapta ta trudită / Decât dacă ridici din temelii / Lucru rotund, o faptă cumpănită.“

Exprimarea magistrului putea fi caldă sau tandru-melancolică. Dar și atinsă de aripa scepticismului voalat. Privindu-l atent, uneori îl surprindeai derutat, chinuit parcă de îndoielile născute de întrebarea dacă este înțeles. Semnul „derutei“ se citea în gestul capului pe care și-l ridica prin imperceptibila înclinare spre umăr. Mirarea i-o trădau ochii larg deschiși, în atitudinea aceleiași înclinări a frumosului său cap de medalie renașentistă. Se întâmpla să fie convins de deșertăciunea spuselor sale: în clipele când în sală anumiți colegi („zeleșii“, „tocilarii“), în graba de a pune totul pe hârtie, pierdeau șirul ideilor și-l întrerupeau aruncând din gâtjele panicate enervantul „Cum? Cum?“. Deznădejdea trebuie să-i fi fost și mai cumplită când se vedea nevoit să repete nume dificile pentru urechile rebele. Ca să evite mărunte „incidente“ de asemenea natură, din când în când așternea cu creta pe tablă numele cu accentuată diferență între transcrierea și pronunțarea lor fonetică.

Îl văd scriind: „Geoffrey Chaucer¹“, „La Rochefoucauld²“. Profesorul Vianu, bun și îngăduitor în toate împrejurările, adevărat Solon³, nu se enerva și nici nu jignea. Vexarea cuiva, iată un sentiment ce-i era străin.

Aș minți afirmând că am fost un student model. Dimpotrivă. Diplomele pentru *praemia virtutis et diligentiae* le doream din inimă altora. Eram convins că lipsa zelului față de programa analitică riguros impusă poate fi doar în folosul instruirii mele autentice. De dragul studiului liber ales, ocoleam cursurile ce adunau secțiile anului la un loc, cu excepția zilelor când țineam să întâlnesc vreo colegă. Dar cursul de literatură universală îl frecventam regulat și cu o punctualitate de ceasornic. Catedra lui Vianu constituia o enclavă a spiritului. În contextul epocii, un loc singular, unde cel interesat de cultură găsea izvoarele ei vii, nepolluate de sociologismul vulgar. Acolo te aflai departe de ideile drapate în funingini și de cadrilul vorbelor goale. Maestrul mereu însuflețit de „bucuria comunicării“ ne dăruia prețioase cunoștințe despre marile literaturi ale lumii.

Astfel, trăiam certitudinea că puntea noastră cu europenismul rămăsese intactă. Rigorile umanismului, în sensul nealterat al cuvântului, se aflau la ele acasă. Concesiile de limbaj și de conținut erau excluse din capul locului! Lecturile vechi – îi am în vedere pe cei veniți la facultate cu o instruire temeinică – se reîmprospătau și se ordonau pe portative teoretice într-o clară conexiune. Îmboldul spre alte lecturi, menite să contribuie la adâncirea învățaturii, îl primeai chiar cu lecția inaugurală, odată

---

1. Geoffrey Chaucer (1343–1400), supranumit „părintele poeziei engleze“.

2. François de La Rochefoucauld (1613–1680), filozof și moralist francez. A publicat sub anonimat o vastă colecție de *Maxime* (1665).

3. Solon (640–560), poet, legislator și om de stat ateniian. Considerat printre cei Șapte Înțelepți ai Greciei antice, reformele sale au oprit declinul economic și moral, punând bazele democrației ateniene.

cu definirea conceptului de literatură universală. Vianu dezvoltă conceptul pornind de la Herder¹, ca apoi să tâlcuiască semnificația celebrului pasaj din „convorbirile“ lui Goethe cu emulul său Eckermann²: „Mă conving din ce în ce mai mult [...] că poezia e un bun al întregii omeniri și că ea se manifestă pretutindeni și în toate timpurile“, „acum e epoca literaturilor universale și fiecare dintre noi trebuie să contribuie ca această epocă să se instaureze cât mai curând“.

Cursul se deschidea cu prezentarea literaturii Evului Mediu (din 1953, extins, începea cu literaturile Antichității) și ajungea până la miezul secolului XX. Asupra ultimului capitol Vianu stăruia în fugă, invocând câteva valori (printre ele, Thomas Mann) trecute de specialiștii vremii în batalionul realismului critic. Pe clasicii modernității (Kafka, Joyce, Musil), pe corifeii mișcării expresioniste și suprarealiste urma să-i descoperim noi înșine. A vorbi despre ei pozitiv, sau măcar într-un limbaj civil, pentru magistru ar fi însemnat asumarea unui risc cu consecințe imprevizibile. Întotdeauna același în tehnica expunerii, cu efuziunile înăbușite, la unele prelegeri își trăda, totuși, greu, pasiunile, înflăcăându-se tinerește. Memorabile rămân pentru mine prelegerile consacrate renașterii și romantismului, ca și cele care aveau drept subiect titanii: Petrarca (ilustrat cu sonete traduse de Frunzetti), Rabelais, Erasmus, Calderón (cu digresiuni pe tema ideii „vieții ca iluzie“), Shakespeare, Pascal, Herder, Schiller (subliniind importanța eseului *Über naive und sentimentalische Dichtung*) și Goethe.

Ampla lecție dedicată geniului de la Weimar, simbolic încheiată cu poemul dramatic *Faust*, reappare în fața ochilor mei

1. Johann Gottfried von Herder (1744–1803), filozof, teolog și poet german, teoretician al mișcării romantice Sturm und Drang.

2. Johann Peter Eckermann (1792–1854), poet și memorialist german, secretar al particular al lui Goethe.

Cuprins

<i>„Măturător al greșelilor tipografice“ și „dom' poet“</i>	
Prefață de Marius Chivu	5
AMINTIRILE UNUI FOST CORECTOR	II
Profesorul și „bucuria comunicării“	13
Dimitrie Stelaru, „îngerul vagabond“	30
Papa Bac	54
„De ce-mi zvoniți în minte cuvinte din trecut?“	92
Inelul poetului	103
„S-a întâmplat într-o depărtată vreme, demult...“	124
„Mă chinuiesc de azi dimineață cu o frază“	139
„Am uitat de mult, mon cher“	148
„Te uită cum ninge decembre“	169
ÎNSEMNĂRILE CULTIVATORULUI DE MĂRAR	179